

ZPRÁVY Z AKCÍ

Seminář muzejních geologů České a Slovenské republiky *Meeting of museum geologists of the Czech and Slovak Republics*

Irena Jančaříková¹⁾

1. Úvod

Mezi odbornými pracovníky muzeí v České republice se stalo dobrým zvykem pořádat pravidelná setkání za účelem získání aktuálních informací a předávání zkušeností ze své práce. Dlouholetou tradici mají např. setkání muzejních archeologů či muzejních zoologů a mohou se k nim připojit také každoroční semináře muzejních geologů. Setkání muzejních geologů jsou specifická tím, že zachovávají původní uspořádání, které zde fungovalo ještě před rozdělením se Slovenskem. Semináře jsou tedy dnes již mezinárodní, neboť se jich zúčastňují jak čeští, tak slovenští muzejní geologové. Pořádají se vždy dva roky po sobě v České republice a třetím rokem ve Slovenské republice. Na posledním semináři je obvykle pověřen jeden z kolegů uspořádáním dalšího setkání v místě jeho působnosti. Pro pořádající muzeum je příprava geologického semináře prestižní záležitostí. Na semináři muzejních geologů ve Spišské Nové Vsi v roce 1998 byla pověřena uspořádáním dalšího semináře RNDr. Irena Jančaříková, geoložka Muzea Českého krasu v Berouně. V roce 1999 proto seminář uspořádalo berounské muzeum. Byl věnován 200letému výročí narození Joachima Barranda (1799-1883). Všechna místa navštívená v rámci semináře ležela v oblasti Barrandienu a některá z nich patřila ke klasickým Barrandovým lokalitám.

2. Příprava semináře

Město Beroun leží z geologického hlediska v centrální části Barrandienu. Jeho okolí je tvořeno hlavně svrchnoproterozoickými a staropaleozoickými horninami. Geologický výzkum těchto hornin započal již před dvěma sty lety a přinesl objevy světového, evropského a republikového významu. Světový význam mají zejména bohaté nálezy mořských bezobratlých živočichů ze starších prvohor. Vzhledem k existenci unikátních geologických jevů tradičně navštěvuje Berounsko řada našich i zahraničních geologů. Beroun se tak stal přirozeným východištěm geologických exkurzí. Beroun navštěvoval dokonce i samotný Joachim Barrand, který se přátelil s berounským měšťanem a vášnivým sběratelem zkamenělin Martinem Duslem.

S geologií na Berounsku je možné se seznámit kromě jiného také prostřednictvím geologických kongresů a seminářů. Např. Mezinárodní geologický kongres ve Vídni v roce 1903 zahrnoval sedmidenní geologickou exkurzi do oblasti Barrandienu, v rámci které navštívili významní geologové té doby i město Beroun a jeho okolí. V roce 1968 navštívili Beroun účastníci Mezinárodního geologického kongresu v Praze a v berounském muzeu byla při této příležitosti otevřena stálá *Geologicko-paleontologická expozice Barrandien*. Ve výčet významných geologických akcí na Berounsku by bylo samozřejmě možné pokračovat.

Muzeum Českého krasu v Berouně v červnu 1999 navázalo na tyto tradice a uspořádalo týdenní seminář muzejních geologů České a Slovenské republiky, na kterém se účastníci seznámili s přírodním bohatstvím Barrandienu. Seminář předcházela asi půlroční intenzivní příprava, jak odborná, tak organizační. Pro účastníky semináře bylo nutno zajistit ubytování, stravování, autobus, občerstvení, přednáškovou místnost, vstup na jednotlivé lokality, napsání a vytištění barevného geologického průvodce, vytvoření loga semináře a jeho vytištění na látkové tašky, zajištění prospektů, sborníků a dalších účastnických materiálů a v neposlední řadě získání finanční podpory od Města Berouna, Asociace českých a moravskoslezských muzeí a galerií a od firmy TBG Beroun.

3. Program semináře

Pondělí 7. června

Seminář muzejních geologů České a Slovenské republiky se konal v Berouně ve dnech 7. až 11. června 1999. Program semináře byl bohatý. V pondělí se do Berouna sjížděli muzejní geologové ze všech koutů České a Slovenské republiky. Byli ubytováni v hotelech Barbora a Český dvůr.

Úterý 8. června

V úterý 8. června započal seminář slavnostním zahájením v obřadní síni berounské radnice. Zde přivítala účastníky semináře místostarostka Městského úřadu v Berouně PhDr. Anna Matoušková a ředitelka Muzea Českého krasu v Berouně PhDr. Jana Čapková. RNDr. Irena Jančaříková podala kolegům výklad o **unikátní štukové stropní výzdobě v obřadní síni**, kde jsou hlavním motivem trilobiti z Berouna a jeho nejbližšího okolí, zhotovení podle skutečných předloh.

Po té se muzejní geologové přesunuli do přednáškového sálu v budově Městského úřadu v Berouně, kde proběhla **přednášková část semináře**. Zahájil ji RNDr. Jiří Litochleb z Národního muzea v Praze přednáškou *Informace o stavu a činnosti muzeí v České republice*. RNDr. Petra Burdová, předsedkyně geologické komise Asociace českých a moravskoslezských muzeí a galerií (dále jen AMG) informovala účastníky semináře o činnosti této asociace. Po její přednášce byl do geologické komise AMG navrhnut a zvolen další člen, ing. Pavel Beran, ředitel Okresního muzea a knihovny v Sokolově. Následovala poutavá přednáška RNDr. Rudolfa Ďudi z Východoslovenského muzea v Košicích, *Informace o stavu a činnosti muzeí ve Slovenské republice*. Blok přednášek uzavřel RNDr. Bohumil Kučera z Agentury ochrany přírody a krajiny České republiky, který hovořil na téma „Realizace zákona o ochraně přírody v praxi“. Ke všem předneseným tématům se rozpoutala živá diskuze, která byla obohacena původně neplánovaným vystoupením geologů Mgr. Vladimíra Lysenka z Ministerstva životního prostředí a Mgr. Petra Budila z Českého geologického ústavu. Po skončení přednáškové části semináře pozvala PhDr. Jana Čapková geology na **prohlídku Muzea Českého krasu v Berouně**, kde byly v roce 1997 otevřeny čtyři stálé expozice o Českém krasu, mezi nimi také nová *Geologicko-paleontologická expozice Barrandien*.

Odpolední program semináře obsahoval prohlídku **lomařského skanzenu Solvayovy lomy**, který provozuje občanské sdružení Společnost Barbora. Zde si geologové prohlédli expozici v domku bývalého skladu Solvayových lomů, dokumentující těžbu vápenců v Českém krasu. Všichni měli možnost se svézt ve vláčku na rekonstruované úzkorozchodné lomové dráze. Vláček dovezl návštěvníky skanzenu ke vchodu do dopravní štol (obr. 1). Ve štolě byly vystaveny exponáty kolejové dopravy. Po prohlídce skanzenu nastal pěší přesun přes **Solvayovy lomy a vyhlídku na Skále** do Svatého Jana pod Skalou. Ve Svatém Janu pod Skalou byla pro geology připravena **prohlídka kostela sv. Jana Křtitele ze 17. století**. Kostelem se prochází do **travertinové jeskyně svatého Ivana**. Travertiny, přesněji pramenné vápence, zde tvoří mohutnou kupu, která slouží jako **opěrný stratigrafický profil** evropského významu pro období středního a vyššího holocénu. Po příjezdu geologů do Berouna byl první den semináře zakončen vydatnou večeří v restauraci Na Baště.

¹⁾ Muzeum Českého krasu, 266 01 Beroun

Akci byla podpořena městem Beroun, Asociací českých a moravskoslezských muzeí a galerií a firmou TBG Beroun Čes. kras (Beroun), 26 (2000), 59-61, 1 obr.

ISSN 1211-1643

ISBN 80-902098-4-X

Středa 9. června

Ve středu 9. června čekala účastníky semináře nejprve **prohlídka důlní expozice Chrustenická šachta**, provozované občanským sdružením CMA, společnosti pro výzkum historického podzemí. Turisticky jsou zpřístupněny prostory 7. a 8. patra bývalého železnorudného dolu. Těžily se zde barrandienské sedimentární železné rudy. Důl měl 84 podzemních pater a sahá do hloubky 426 metrů. Dnes je důl kromě prvních osmi pater zatopený. Ve zpřístupněných štolách je shromážděna řada unikátních technických exponátů.

Další navštívenou lokalitou se stal činný **lom Kosov u Berouna**, poskytující jeden z nejinstruktivnějších profilů vyšším silurem v evropském měřítku. Jsou zde odkryty synklinálně uložené silurské vrstvy. Na nejnižších etážích se vyskytují graptolitové břidlice stupně wenlocku, výše potom faciálně pestrý sled s polohami vulkanoklastických hornin, tvořící kopaninské souvrství stupně ludlowu. Na nejvyšších etážích lomu probíhá hranice silurských stupňů ludlow a přídol. Lokalita Kosov je pozoruhodná z paleontologického, mineralogického i tektonického hlediska. Pro svůj význam nesměla chybět na seznamu lokalit navštívených v rámci semináře.

Totéž se týkalo činného **lomu na Kněžském vrchu u Těškova**. Prohlídku této lokality si vyžádali muzejní geologové již na semináři ve Spišské Nové Vsi. V lomu se těží a na šterkový kámen používají svrchnokambriické ryolity křivoklátsko rokycanského vulkanického pásma. Těžené horniny místy obsahují křemenné žíly s dutinami, bohaté na minerály. Kromě křemene a jeho odrůd jsou zajímavé výskyty fosfátové asociace a mnoha dalších minerálů, kterých zde bylo popsáno kolem třiceti druhů. Během exkurze byly sice nalezeny jen běžné minerály, ale geologové se alespoň seznámili s touto vyhlášenou mineralogickou lokalitou.

Čtvrtek 10. června

Ve čtvrtek 10. června čekal na účastníky semináře velmi náročný exkurzní den, během kterého navštívili deset zajímavých míst. První návštěva směřovala do **Koněpruských jeskyní**, největšího jeskynního systému v Čechách. Systém tvoří tři patra chodeb a domů o celkové délce okolo 2 km a hloubce přes 70 metrů. Návštěvním okruhem provedl účastníky semináře ředitel Koněpruských jeskyní Alexandr Komaško, který podal vyčerpávající výklad a ještě ukázal geologům

běžně nepřístupný objevný vchod z roku 1950. Po prohlídce Koněpruských jeskyní se všichni přesunuli na **vrchol Zlatého koně** (476 m n.m.), odkud je krásný výhled na Český kras a také do těžebních prostorů Velkolomu Čertovy schody-východ a západ, kde se dobývají koněpruské vápence. V **Houbové lomu** ve v. části Zlatého koně měli účastníci semináře možnost sbírat fosilie v koněpruských vápencích. Zlatý kůň je totiž jednou z nejbohatších světových paleontologických lokalit ve spodním devonu. Bylo zde popsáno přes 500 druhů živočichů. Koněpruské vápence tvoří na Zlatém koni typický útes s vyvinutým pevným jádrem a mohutnými osypy bohatými na zkameněliny. Další cesta směřovala do nedalekých Suchomast, kde se na srázu zvaném **Klonk** nad Suchomastským potokem nachází **světový stratotyp hranice silur/devon**. Klonk byl jako stratotyp schválen na 24. mezinárodním geologickém kongresu v Montrealu roku 1972. Vrstevní sled zde tvoří jemnozrnné deskovité vápence rytmičky se střídající s vložkami vápnitých břidlic. Vlastní hranice mezi silurem a devonem je vedena podle nástupu vřdicového devonského graptolita *Monograptus uniformis*. Výskyty graptolitů jsou provázány dalšími stratigraficky významnými skupinami živočichů. Národní přírodní památka Klonk u Suchomast je chráněna jako světově významný geologický objev. V roce 1977 byl pod Klonkem zřízen památník, který symbolizuje dvě geologické vrstvy spojené mezinárodním usnesením.

Odpolední exkurzi vedl Prof. RNDr. Ivo Chlupáč, DrSc. z Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy v Praze. Vůbec nejstarší horninou, kterou v Barrandienu muzejní geologové během semináře zhlédli, byl **bulizník svrchnoproterozoického stáří na Hudlické skále**. Hudlická skála je výrazná elevace tvořená tvrdou křemitou horninou, přesněji mikrokrystalickým křemenem, zvaným bulizník. Vznik této horniny dosud není jednoznačně vysvětlen. Jisté je, že k tvorbě bulizníků přispěly hydrotermální, na SiO₂ bohaté roztoky provázající v proterozoiku podmořskou vulkanickou činnost. Dále se však názory odborníků různí a existuje několik odlišných koncepcí. Tělesa bulizníků tvoří v Barrandienu několik kilometrů dlouhé a až sto metrů široké čočky odolné vůči zvětřování a erozi, které jsou v terénu morfologicky nápadné.

Z Hudlic pokračovala cesta autobusem do **Skryjí**. Geologové navštívili místní **muzeum**, které patří pod Okresní muzeum v Rakov-

Obrázek 1 Účastníci Semináře muzejních geologů České a Slovenské republiky u vchodu do bývalé dopravní stoly ve Skanzenu Solvavoy lomy
Figure 1 Participants of the meeting of museum geologists of the Czech and Slovak Republics at the entrance to former transport gallery in Solvay Quarries

níku. K zhlédnutí je zde mimo jiné i paleontologická expozice obsahující typické zkameněliny pro tuto oblast. V obci Skryje si dále účastníci semináře prohlédli **pomník Joachima Barranda**, postavený v roce 1969. Okolí Skryjí je totiž proslulé bohatými nálezy zkamenělin ze středního kambria, které zde sbíral a popisoval sám slavný Barrande. Další cesta geologů směřovala právě na dvě klasické Barrandovy lokality zvané Buchava a Skryje-Luh. Skryjské břidlice na lokalitě **Buchava** jsou poněkud hrubší a písčitéjší než u Luhu a jejich fauna je dosti odlišná. Nejběžnějším trilobitem je tu drobný *Skrejaspis spinosus*, provázený vůdčím *Eccaparadoxides pussilus*. Vyskytují se zde též hojně ramenonožci, karpoidi, hyoliti, plži a bioglyfy. V tmavých skryjských břidlicích na lokalitě **Skryje-Luh** lze nalézt části nejhojnějšího zdejšího trilobita *Hydrocephalus carens*, jehož úplní jedinci dosahovali délky až přes 20 cm. V sutí se vyskytují i další druhy trilobitů a někteří ostnokožci. Na lokalitách Buchava i Skryje-Luh jsou zkameněliny zbarveny rezavě limonitem a výrazně se odlišují od okolní tmavé horniny.

Zatímco zapálení sběratelé zkamenělin setrvali na lokalitě Buchava, ostatní se vydali na krátkou procházku k **Jezírkům na Zbirožském potoce**. Ke spatření je zde romantická scenérie s drobnými vodopády a hrazenými tůňmi obklopenými příkrými skalami. Jezírka vznikla díky erozi pruhu tvrdých vyvěřelých svrchnokambrických hornin krivoklátsko rokycanského pásma. Zdejší vulkanity jsou tmavě šedé jemnozrnné horniny, které svým chemickým složením odpovídají dacitům až kyselým andezitům. Nápadné je svislé sloupcovité rozpuštění, které výrazně ovlivňuje morfologii skalních stěn.

Exkurze do skryjské oblasti byla poslední v rámci Semináře muzejních geologů České a Slovenské republiky pořádaného v Berouně.

Pátek 11. června

V pátek byl seminář ukončen odjezdem muzejních geologů z Berouna.

5. Závěr

Kromě seznámení se s místními geologickými zajímavostmi spočíval význam semináře také ve výměně zkušeností z jednotlivých geologických pracovišť. Geologové měli příležitost probrat muzejnické novinky, možnosti získání grantů, způsoby vedení geologických sbírek, geologické výstavy a stálé expozice, získali informace o činnosti muzeí, seznámili se s přípravnými fázemi muzejní legislativy, byli informováni o činnosti různých komisí a mezinárodních společností. Velkým přínosem seminářů je také pocit sounáležitosti muzejních geologů, jejich přátelství a vzájemná pomoc při řešení nejrůznějších pracovních problémů.

Pro organizátory berounského Semináře muzejních geologů České a Slovenské republiky byl velmi potěšující velký zájem geologů o tuto akci. V předchozích letech se seminářů muzejních geologů zúčastňovalo obvykle kolem 25 lidí. Barrandien je zřejmě natolik atraktivní geologickou oblastí, že přihlášky zaslalo celkem 43 účastníků. Kromě muzejníků projevili zájem o seminář také geologové a pracovníci jiných institucí, např. z Ministerstva životního prostředí ČR, z Českého geologického ústavu v Praze, z Vysokého učení technického v Brně apod. Z původně přihlášených účastníků jich nakonec nepřišlo sedm, z toho tři se ani neobtěžovali s omluvou. Navíc zase dorazili tři neohlášení kolegové, a tak celkový počet účastníků semináře činil 39. K tomu je nutno připočítat ještě 11 organizátorů a lektorů. Dostaneme tak neuvěřitelných padesát osob, které měly co do činění se seminářem. Pravdou je, že někteří geologové byli pracovně natolik zaneprázdněni, že se zúčastnili pouze části semináře. Celkově však lze Seminář muzejních geologů České a Slovenské republiky konaný v Berouně ve dnech 7. až 11. června 1999 považovat za velmi úspěšný.

Během semináře bylo rozhodnuto, že v roce 2000 se uskuteční Seminář muzejních geologů České a Slovenské republiky v Třebíči. Organizátorem celé akce bude Ing. Lukáš Křesina ze Západoomoravského muzea v Třebíči.

Setkání jeskyňářů v Českém krasu – ano či ne?

Ladislav Pecka¹

Naši moravští kolegové již řadu let úspěšně pořádají *Speleofórum*, slovenští *Jaskyniarské týždne*. Jen v Čechách nic. Na akce, nazývané *Setkání jeskyňářů v Českém krasu* vzpomínají už jen nejstarší pamětníci, sužovaní žizní, revmatismem, sklerózou nebo podnikáním.

Po otevření hranic se lehko zjistilo, že existují i jiné krasy. Netřeba kopat, netřeba se plazit. Platí však malý, ale náš. I když se počet aktivních členů v leckterých skupinách limitně blíží nule a další se vrhli na historické podzemí a historii dolování, činnost neustává.

V příštím roce uplyne 50 let od objevu Koněpruských jeskyní. Byl to jeden z impulsů, který přispěl ke vzniku organizované speleologie v Českém krasu. Do té doby kras zajímal jen úzkou skupinu lidí z vědeckých kruhů a v letech válečných a poválečných lidí z okruhu skautingu.

Po objevu na Zlatém koni se aktivizovali i lidé ze širšího okolí Berouna a postupně vznikl kroužek při muzeu v Berouně. O těchto aktivitách se ví jen málo, ačkoli pamětníků je ještě dost. Spolu s novými pracemi v krasu a o krasu je toho dost o čem se dá diskutovat.

Setkání jeskyňářů 2000 aneb setkání generací na Tetíně ve dnech 6. až 8. října 2000 bude příležitostí pro takové diskuse.

Tetín má k dispozici sál kulturního domu, tři hospody, případné ubytování a parkování u sokolovny, jeskyňářskou základnu a dobré vztahy s místním OÚ. Svou roli hraje také vzdálenost od Berouna a dálnice (3 km); na dosah je Koda a Zlatý kůň.

Setkání by mohlo mít i kromě tradičních exkursí do lokalit jednotlivých skupin i další, společenskou náplň.

Využití výročí objevu jeskyní k propagaci krasu a jeskyňaření - pro turisty, mládežnické a dětské organizace by bylo možno uspořádat v sobotu celodenní program, obsahující promítání pásem diapositivů, případně video snímků v sále kulturního domu. Zde by mohly být i prodejní výstavy vybavení pro turistiku, speleologii apod. Rovněž by neměla scházet ukázka techniky v podobě např. traversu přes Tetínskou roklí.

První informace o setkání byla uvedena v jednom z oběžníků sekretariátu České speleologické společnosti v první polovině roku 1999, bez větší odezvy. Informace o setkání bude možné nalézt na internetové adrese: <http://freeweb.coco.cz/tetin/>.

¹⁾ Tyršova 76, 266 01 Beroun (ZO ČSS 1-02 Tetín)

Čes. kras (Beroun), 26 (2000), 61

ISSN 1211-1643

ISBN 80-902098-4-X

VÝROČÍ

Antonín Jančařík – padesát let

Vladimír Lysenko¹

Životaběh nesmiřitelným tempem žene i nedávne „...cátňiky“ a nám nezbyvá než konstatovat, že i Toník, známá postava jeskyňářského klanu zejména v oblasti Českého krasu, je „...sátník“ a tudíž krasový senior. Narodil se 13. června 1950 v Brně, zřejmě za přítomnosti sudíček z blízkých jižních okrajů Moravského krasu, které mu daly do vínku nezbytné zanícení pro tajuplné, temné a vlhké d'oury. Základní škola v Letovicích, Brně a posléze v Uhřetěvsi, dále Gymnázium Říčany a vrchol vzdělávacího cyklu absolvování Matematicko – fyzikální fakulty Univerzity Karlovy v Praze, obor meteorologie (1968 – 1974). Konečně jiná profese než obvyklé geologie a geografie, konstatovali jsme, když se mezi námi v 70. letech objevil. Osobně si pamatuji jedno z prvních našich setkání na „čistící“ akci Barazdaláš ve Slovenském krasu, kde se náhle objevil v munduru vojáka – absolventa (neznám hodnot ???) a kdy následně, po původním zaměstnání v Hydrometeorologickém ústavu Praha (letišť Ruzyň) pronikl na řadu let stejně mezi geology. Nejprve působil až do roku 1987 v Ústavu geologie a geotechniky ČSAV Praha V Holešovičkách (klimatologie v dolech) a od 1.1.1988 v Ústředním ústavu geologickém Praha, jako samostatný matematik – analytik ve výpočetním středisku.

Podle mého soudu to bylo Tondovo jeskyňářsky nejaktivnější období, které bylo mj. stvrzeno i jeho druhým, ryze krasovým, manželstvím a dokládá je i níže uvedený soupis bibliografie. Přes vůdčí aktivitu v krasové turistice ČSTV, přes výzkumnou činnost zaměřenou zejména na klimatologii v jeskyních (mj. problematika matematické simulace vzniku jeskynního mikroklimatu) až po organizaci krátkodobých i déletrvajících výpadů do oblíbených krasových oblastí Rumunska, se nakonec Tonda dostal až k historickému podzemí. Nezapomenutelné jsou společné akce do Julských Alp, do Turecka a specifické kontakty Tondy s italskými jeskyňáři. Stál u zrodu odborné speleologické skupiny TARCUS, založené v roce 1974, která v letech 1975 – 1979 působila jako jedna z pracovních skupin Komise UIS pro fyzikální chemii v krasu a od r. 1979 byla vedoucí složkou její pracovní skupiny pro geochemii v krasu a je spoluzakládajícím členem ZO 1-05 „Geospeleos“ České speleologické společnosti.

Nelze opomenout i ryze profesní kvality Tondy, které např. uplatnil v Ústředním ústavu geologickém, kde spolu s omezeným okruhem spolupracovníků byl vytvořen výborný programátorský tým, zajišťující v době nedostatku zahraničního software ve srovnatelné kvalitě vlastní programové zázemí pro řešení řady výzkumných úkolů ústavu. Jako příklad lze uvést programové zajištění axonometrického zobrazení území berounské kotliny v době diskusí o kvalitě ovzduší ve vztahu k morfologii území v roce 1990.

Od 1.7.1992 je Tonda zaměstnán v Eurotelu Praha, spol. s r.o., původně jako systémový manažer, nyní manažer tiskařského střediska. Několik ročníků sborníku Český kras nese pečeť konečné úpravy jubilanta. Nyní bych mohl s povzdechem konstatovat, že tímto poněkud ochabla aktivita Tondy v krasu, skutečností však je, že jako au-

tor této připomínky jubilanta jsem v aktivitě ochabl především já sám a tudíž můj pocit je ryze subjektivní. Věřím však, že toto mé konstatování vyhecuje Tonika k tomu, aby jasně a zřetelně sdělil, že to byl typický Lýsův blábol. Nejen pro Český kras, ale i pro mnohá další krasová území by bylo jenom dobře, kdybychom potkávali Tonda a jemu podobné pro náročnou jeskyňářinu zapálené druhy, mezi rozpalenými vápencovými skalami, či v neproniknutelné tmě známého i neznámého podzemí, stále a pořád. To přeji do dalších desítek let jak Tondovi, tak i nám všem, příznivcům tohoto stále romantikou obohatěného hobby.

Bibliografie:

- Jančařík A. (1976): Nástin dynamiky ovzduší v jeskyních na příkladu horních pater Koněpruských jeskyní (Outline of the Atmosphere Dynamics in Caves on the Example of Upper Levels of the Koněprusy Caves). - *Čes. kras (Beroun)*, 1: 7-17.
- Jančařík A. (1976): Schauhöhlenschliessung, Mikroklima und Sinterzerstörung (Cave Opening for Public, Microclimate and Flowstone Destruction). - *Der Höhlenforscher (Dresden)*, 8, 4: 52-57.
- Jančařík A. (1977): Návštěvník - speleoklimatický činitel (Visitor - a Speleoclimatic Factor). - *Čes. kras (Beroun)*, 2, 39-46
- Jančařík A. (1977): Effect of Alterations of the External Air Pressure on the Climatic Regime of Caves. - *Tarcus Proceedings on the Occasion of the 7th International Congress of Speleology Sheffield '77 (Prague)*: 37-40.
- Jančařík A. (1978): Klimatický model dynamické jeskyně (Climatic Model of a Dynamic Cave). - *Čes. kras (Beroun)*, 3: 38-50.
- Jančařík A. (1978): K niektorým aspektom sprístupnenia Koněpruských jaskýň (Some Aspects of the Opening to the Public of the Koněprusy caves). - *Sbor. symp. pre speleoterapiu a speleomedicínu-1976, Liptovský Mikuláš*: 41-43 (slovenská verze), 93-96 (německá verze), 125-128 (přílohy).
- Jančařík A. (1979): Prochladnutí v jeskyních (Cooling in Caves). - *Čes. kras (Beroun)*, 4: 73-77.
- Jančařík A. (1979): Zájezd do pohoří Apuseni (Rumunsko). - *Čes. kras (Beroun)*, 4: 101-102
- Jančařík A., Lysenko V., Porkát J. (1980): Jeskyně v lomu "U paraplete" - 21. krasová oblast Českého krasu. - *Čes. kras (Beroun)*, 5: 30-36.
- Jančařík A. (1980): K výpočtu změn povrchové teploty při přestupu tepla mezi ovzduším a horninou (On the Calculation of Surface Temperature Changes Among Air and Rock). - *Čes. kras (Beroun)*, 5: 55-56.
- Botur J., Jančařík A. (1980): Prochladnutí a vlhký oděv (Cooling and wet dress). - *Čes. kras (Beroun)*, 5: 57-59.
- Botur J., Jančařík A. (1981): K dynamickému odporu proudění. - *Čes. kras (Beroun)*, 6: 53-57.
- Jančařík A. (1982): Měření obsahu vodního aerosolu v jeskynním ovzduší. - *Čes. kras (Beroun)*, 7: 50-52.
- Halbichová I., Jančařík A. (1982): Izmjenjenije mikroklimata peštěry i aerosolnyj sinter. - *Referát na První národní Bulharské speleologické škole, Karlukovo - 1982*, nepublikováno.
- Halbichová I., Jančařík A. (1982-1983): Conseguenze del cambiamento della morfologia e del microclima in alcuni riperti i minerari delle grotte di Koněprusy. - *Not sez. CAI, Sez. di Napoli, N.S.*, 37, 1: 51-55. Napoli.
- Halbichová I., Jančařík A. (1983): Aerosol Sinter and the Cave Development. *Nové směry ve speleologii, Red. Jančařík*: 8-10, Dobřichovice

¹⁾ Ministerstvo životního prostředí, Vršovická 65, 100 10 Praha 10
Čes. kras (Beroun), 26 (2000), 62-63, 1 obr.
ISSN 1211-1643
ISBN 80-902098-4-X

- Jančařík A. (1983): Visitor in a Mathematical Model of a Cave Microclimate. *Nové směry ve speleologii*, Red. Jančařík: 29-30, Dobřichovice.
- Jančařík A. (1984): Současný stav poznatků o mikroklimatu Koněpruských jeskyní (Recent Stage of Knowledge on the Microclimate in the Koněprusy Caves). - *Čes. kras (Beroun)*, 9: 96-101.
- Jančařík A. (1984): Klimatické podmínky v jeskyni č. 1504. In: Matoušek V.: Zpráva o třetí sezoně archeologického výzkumu jeskyně č. 1504 v Údolí děsu u Srbska. - *Čes. kras (Beroun)*, 10: 22-23.
- Jančařík A. (1984): Mezinárodní sympozium "Nové směry ve speleologii - Dobřichovice 83". - *Čes. kras (Beroun)*, 10: 92-93.
- Jančařík A. (1986): Ke genezi specifických forem aerosolových sintrů vyskytujících se ve středních patrech Koněpruských jeskyní

- (Zur Genese von spezifischen Formen von Aerosolsintern die in mittleren Etage der Koněprusy-Höhle vorkommen). - *Čes. kras (Beroun)*, 12: 5-22.
- Jančařík A. (1987): Jen pro upřesnění. - *Čes. kras (Beroun)*, 13: 69-72.
- Jančařík A. (1989): Axanometrické zobrazení povrchů. - *Čes. kras (Beroun)*, 15: 56-63.
- Jančařík A. (1989): II. mezinárodní sympozium o podzemních ložiscích. - *Čes. kras (Beroun)*, 15: 93.
- Jäger O., Jančařík A. (1992): 60 let prof. Ivo Chlupáče, DrSc. - *Čes. kras (Beroun)*, 17: 52.
- Jančařík A. (1994): Evidence speleologických objektů pomocí PC. - *Čes. kras (Beroun)*, 19: 30-31.

Vladimír Lysenko šedesátníkem

Irena Jančaříková¹

Rok 2000 je pro lidstvo velmi výjimečný. Pomineme-li různé předpovědi o konci světa a podobné prognózy, můžeme se soustředit třeba na významné regionální události a výročí roku 2000. Jedním z nich je bezesporu životní jubileum geologa, jeskyňáře, muzejníka, ministerského úředníka a berounského patriota Mgr. Vladimíra Lysenka. Narodil se 14. 11. 1940 v Mladé Boleslavi. Roku 1957 maturoval na Akademickém gymnáziu ve Štěpánské ulici v Praze. V letech 1957 - 1964 pracoval jako dělník v národním podniku TIBA v Praze. Neunikl ani základní vojenské službě, kterou prodělal v letech 1959 - 1961. V letech 1964 - 1971 studoval V. Lysenko na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy v Praze na katedře geologie. Věnoval se především základnímu geologickému výzkumu, strukturní geologii, mikrofaciím vápenců a geomorfologii. Jeho diplomová práce byla zaměřena na tyto výzkumy v oblasti Horného vrchu v Jihošlovenském krasu. V roce 1971 ukončil závěrečnou zkoušku dvouleté postgraduální studium muzeologie pro geology na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Jako muzejní geolog působil V. Lysenko v Okresním muzeu v Berouně (dnešní Muzeum Českého krasu) v letech 1967 - 1978. V roce 1978 přešel do Ústředního ústavu geologického (od r. 1991 Český geologický ústav), kde byl zaměstnán jako samostatný odborný pracovník, později jako samostatný výzkumný a vývojový pracovník a v letech 1993 - 1994 jako vedoucí odboru geologicko - ekologických služeb. V roce 1995 začal V. Lysenko pracovat na Ministerstvu životního prostředí, do roku 1998 jako ředitel odboru ochrany horninového prostředí a působil též jako zástupce náměstka ministra. Roku 1998 se stal vedoucím oddělení geologie životního prostředí a výzkumu v odboru geologie a zástupcem ředitele odboru.

Totť Lysenkova chronologie zaměstnání. Pro čtenáře sborníku Český kras i pro širokou veřejnost je však Vladimír Lysenko, zvaný Lýsa, především dlouholetým nadšeným a obětavým speleologem. Jeskyňářinou se začal zabývat již v roce 1956, nejprve v Koněpruských jeskyních. V roce 1957 vstoupil do Krasové sekce Společnosti Národního muzea v Praze. Roku 1962 spoluzakládal Speleologický kroužek v Berouně. Stál u zrodu TISu, Svazu pro ochranu přírody a krajiny, na ustavujícím sjezdu v roce 1969. Je také zakládajícím členem České speleologické společnosti na ustavující schůzi 12. 12. 1978. Podílel se i na založení základní organizace České speleologické společnosti 1-05 Geospeleos. Jako speleolog působil převážně v Českém krasu, kde o svých výzkumech publiko-

val řadu prací u nás i v zahraničí. Řadu let byl členem Poradního sboru CHKO Český kras. Aktivně se zúčastňoval řady jeskyňářských akcí v Českém krasu, z nichž za zmínku stojí bezesporu jeho třicetiletá účast na Memorálu Jaroslava Petrboka v letech 1965-1995. Druhou domovskou krasovou oblastí je pro Lýsu Slovenský kras, především Plešivecká planina, Horný vrch, Silická planina a Dolný vrch. Zde zdolával řadu jeskyní a propastí a prováděl dokumentaci a revizi krasových fenoménů. Již v roce 1958 se podílel na mapování Bozkovských jeskyní a byl také u jejich zpřístupnění veřejnosti v roce 1969. Lýsa se zúčastnil řady zahraničních speleoalpinistických expedic, z nichž nejvýznamnější je sestup do tehdy 3. nejhlubší propasti světa, Antro del Corchia v Itálii v roce 1963. Zúčastnil se i sedmi expedic v Rumunsku. Z dalších států navštívil v rámci speleologických akcí Maďarsko, Polsko, Slovinsko, Bulharsko, Francii a Turecko. O svých cestách publikoval řadu populárně naučných příspěvků, uspořádal přednášky a výstavy. V letech 1977-1988 pracoval Lýsa jako člen odborné komise UIS (Commission for Physical Chemistry and Hydrogeology in Karst).

Velmi aktivně působí V. Lysenko samozřejmě také jako geolog. V Okresním muzeu v Berouně se zabýval výzkumnou prací v terénu, jejímž výsledkem byl systematický sběr a soupis hlavních typů výplní a zjištění vzájemných genetických souvislostí platných na celém území Českého krasu. V roce 1976 začal vydávat ročenku sborník Český kras, který vydává Muzeum Českého krasu v Berouně dodnes a V. Lysenko je dosud členem redakční rady a ve sborníku publikuje (Jančaříková 1998). Od roku 1977 je V. Lysenko členem České geologické společnosti. Jako geolog se zabývá především strukturně tektonickým výzkumem, aplikací metod dálkového průzkumu Země a geologicko ekologickou problematikou v různých oblastech České republiky. V roce 1972 se zúčastnil vulkanologické expedice „Cotopaxi“ do Ecuadoru, kde prováděl geologické a geomorfologické mapování aktivního vulkánu pro připravovaný národní park Cotopaxi a uskutečnil výstup na neaktivnější vulkán Jižní Ameriky Sangay. V letech 1981-1982 se podíval do Ecuadoru opět, tentokrát za účelem vypracování mapy vulkanických rizik aktivní sopky Pichincha. Jako geolog pracoval Lysenko v Jižním Vietnamu v letech 1983-1985 a 1988-1989. Spolupracoval na geologickém a ložiskovém mapování a zhotovoval tektonické mapy.

Od roku 1995 je V. Lysenko předsedou Rady státní geologické služby a předsedou Komise pro schvalování prognóz na Ministerstvu životního prostředí ČR. V letech 1995-1998 byl členem Rady státní surovinové politiky. Od roku 1998 je členem Národního výboru mezinárodní dekády pro snižování přírodních katastrof. Od roku 1999 je také předsedou Komise pro hodnocení výzkumných záměrů organizací hrazených z institucionálních prostředků (věda a výzkum) na ministerstvu.

V. Lysenko napsal doposud kolem 185 prací, patří mezi ně zprávy původní, nálezové, etapové, dílčí a odborné, dále články původní

¹ Muzeum Českého krasu v Berouně, 266 01 Beroun
Čes. kras (Beroun), 26 (2000), 63-64
ISSN 1211-1643
ISBN 80-902098-4-X

odborné, populárně naučné, novinové a informační. V. Lysenko napsal také různé referáty, exkurzní průvodce, práce o historii geologické i speleologické atd. Vybrané práce jsou uvedeny v závěru tohoto článku.

V. Lysenko projevuje zájem také o věci veřejné, v letech 1990-1994 byl členem městského zastupitelstva, členem Městské rady Beroun a členem Okresního shromáždění. Do roku 1998 se angažoval i v politickém hnutí jako člen Občanské demokratické aliance (ODA). Od roku 1990 je předsedou komise životního prostředí při Městské radě v Berouně.

Ze soukromého života snad lze na Lýsu prozradit, že je šťastně ženatý, má dva syny, jednu vnučku, jezevčika a žije v Berouně. Je to člověk společenský, ambiciózní, pracovitý a naprosto nezištný. V kolektivu působí jako přirozená vůdčí osobnost, ostatní ho respektují. Je velmi pečlivý, má svůj osobní archiv, kam ukládá veškerou agendu. Jeho smysl pro orientaci v terénu je neuvěřitelný a díky němu se již v divočině zachránil leckterý jeskyňář.

Milý Lýso, za sebe i jménem všech Tvých kamarádů, kolegů, jeskyňářů a geologů Ti blahopřeji k životnímu jubileu a do dalších let přeji hodně zdraví, štěstí, životního elánu a hlavně, aby ses konečně smířil s tím, že už jsi holt ten pamětník.

Literatura:

Jančaříková I. (1998): Historie berounského muzea s přihlédnutím ke geologickým sbírkám. - *Čes. kras (Beroun)*, 24: 5-16.

Vybraná bibliografie:

- Erdős M., Lysenko V. (1966): Výzkum propastí jižní části Plešivce-
ké planiny. - *Čs. kras*, 17: 59-72, NČSAV Praha.
- Lysenko V. (1972): Výzkum Plešivce-
ské planiny ve Slovenském kra-
su v letech 1965-1968. - *Čs. kras*, 21: 97-109, Academia Praha.
- Lysenko V. (1973): The Geomorphological Development of the Nor-
thern Part of the Slovak Karst Dependent of the Tectonic Structure.
- *Proc. 6th Int. Congr. Speleol. Olomouc*, II. díl: 231-236, Aca-
demia Praha.
- Lysenko V. (1975): Changes in Cave Regime as a Consequence of
General Public Accessibility (on the example of Koněprusy caves). - *Ann. Spéléol.*, 30, 4: 719-724, Moulis.
- Lysenko V., Slačík J. (1975): Chemismus Genetisch Verschiedener
Sinterformen in den Koneprusy - Höhlen (CSSR). - *Ann. Spéléol.*, 30, 4: 711-717, Moulis.
- Lysenko V. (1976): Der Pseudokarst des Vulkans Cotopaxi in Ecu-
ador. - *Die Höhle*, 27, 1: 32-37, Wien.
- Lysenko V., Slačík J. (1977): Příspěvek k sukcesi minerální výplně
Koněpruských jeskyní. - *Čas. Mineral. Geol.*, 22, 3: 307-315,
ÚÚG Praha.
- Lysenko V., Slačík J. (1978): Výskyt opálu v Českém krasu. - *Čes.
kras*, III: 57-74, OM Beroun.
- Lysenko V. (1978): Soupis jeskyní Českého krasu - oblast 24 (Ame-
riky, Mořina, Bubovice). - *Čes. kras*, III: 57-74, OM Beroun.
- Lysenko V., Slačík J. (1978): Geologické poměry a vývoj jeskyně
Martina v Českém krasu. - *Čes. kras*, IV: 35-52, OM Beroun.
- Lysenko V. (1980): Development of the Volcano Cotopaxi in Ecuad-
or. - *Sbor. Čs. Geogr. Spol.*, 85, 3: 166-178, Academia Praha.
- Lysenko V. (1982): Fázevitost vývoje jeskyní v Českém krasu. - *Ge-
omorfologická konference 1980*: 185-190, Univerzita Karlova,
Praha.
- Lysenko V. (1983): The Evolution and the Recent Volcanic Activity

of Pichincha, Ecuador. - *Sbor. Čs. Geogr. Spol.*, 88, 1: 1-12, Aca-
demia, Praha.

Lysenko V. (1983): Zarovnané povrchy v oblasti Ecuadorských And.
- *Sbor. prací „30 let geomorfologie v ČSAV“*, 1: 253-262, GÚ
ČSAV Brno.

Lysenko V. (1984): Distribuce stopových prvků v hraničních vrst-
vách silur-devon na profilu Budňanské skály. - *Čes. kras*, X: 35-
38, OM Beroun.

Lysenko V., Schwarzer J., Sluka M. (1986): Přirozené kaverny
v pískovcích jižních svahů Děčínského Sněžníku. - *Čes. kras*,
XII: 100-105, OM Beroun.

Lysenko V. (1986): Severojižní lineární tektonika v Českém krasu. -
Čes. kras, XII: 55-58, OM Beroun.

Žák K., Hladíková J., Lysenko V., Slačík J. (1986): Izotopické slože-
ní uhlíku a kyslíku jeskynních sintrů, žilných kalcitů a sedimen-
tárních vápenců z Českého krasu. - *Čes. kras*, XIII: 5-28, OM
Beroun.

Lysenko V., Slačík J. (1986): Výskyt uranu ve výplních Českého kra-
su. - *Celošt. mineralogický seminár Spišská Nová Ves - Čingov*,
Sbor. referátů: 142-148, UP Spišská Nová Ves.

Horušický R., Lysenko V. (1987): Tektonická predispozice zkrasově-
ní v jv. části Ještědského hřbetu. - *Knih. Čes. speleol. spol.*, 6:
71-78, ČSS Praha.

Lysenko V. (1990): Fototektoničeskaja interpretacija sredněgornoj
oblasti projavljajuščej neotektoničeskiju aktivnost'. - *Metody kos-
moaerogeologičeskich issledovanij Intergeokosmos*: 132-140,
SEV Moskva.

Lysenko V. (1990): Životní prostředí v berounské kotlině (část I). -
Čes. kras, XV: 49-55, OM Beroun.

Lysenko V. (1991): Lineární struktury v s. části Českého masivu. -
Zpr. geol. výzk. v r. 1989: 126-128, ÚÚG Praha.

Doktor S., Graniczny M., Lysenko V. (1992): Komplexowa analiza
fotogeologiczna Sudetów Zachodnich na obszarze Polski i Czech.
- *Technika Poszukiwań Geologicznych Geosynoptyka i Geoter-
mia*, 6: 53-60, Warszawa.

Lysenko V. (1992): Životní prostředí v berounské kotlině (část II). -
Čes. kras, XVII: 24-30, OM Beroun.

Lysenko V. (1993): Těžba nerostných surovin a životní prostředí na
okrese Beroun. - *Čes. kras*, XVIII: 35-39, OM Beroun.

Lysenko V. (1995): Těžba nerostných surovin a životní prostředí
v České republice. Extraction of minerals and environment in
the Czech Republic. - *Stavební materiály*, II, 3: 32-36, Stein-
Verlag, Baden Baden

Fanta M., Lysenko V., Raušarová Š. (1995): Modelování změn relié-
fu krajiny jako důsledek těžby vápenců na Koněprusku (CHKO
Český kras). - *Čes. kras*, XXI: 13-22, MČK Beroun.

Lysenko V. (1996): Funkční začlenění těžbou dotčeného území do
krajiny. - *Stavební materiály*, III, 4: 28-30, Stein-Verlag, Baden
Baden

Lysenko V. (1997): Využívání nerostných surovin v české krajině. -
Ochr. Přír., 52, 10: 33-34, AOPK Praha.

Lysenko V. (1998): Ochrana životního prostředí a surovinová politi-
ka v Evropské unii. - *Zprav. MŽP*, 5: 4-5, MŽP Praha.

Lysenko V. (1998): Politika České republiky v oblasti nerostných
surovin. - *Zprav. MŽP*, 9: 7-8, MŽP Praha.

Lysenko V. (1999): Surovinová politika České republiky v hlavních
souvislostech. - *Veřejná správa '99, týdeník vlády ČR*, 9: 12 a 21,
MV ČR Praha.